

Exempel på möjliga examensfrågor delkurs 3, konstitutionell rätt

Endast ett svarsalternativ per fråga är korrekt.

Version: augusti 2019

Fråga 1

I vilken av följande situationer är det inte korrekt att åberopa bestämmelsen i 1 kap. 9 § RF?

- A. Du företräder en kollega inför disciplinnämnden och gör gällande att handläggningen av ärendet inte uppfyller grundläggande krav på opartiskhet och saklighet.
- B. Du gör gällande att en av motparten åberopad lagstiftning innebär en negativ särbehandling av viss grupp och därmed missgynnar din klient, vilket strider mot *likhetsprincipen* i 1 kap. 9 § RF.
- C. Du vill angripa ett avslagsbeslut avseende bygglov med åberopande av att beslutet baserar sig på faktafel och underlåtenhet att beakta vissa i ärendet klarlagda relevanta omständigheter.
- D. Du är offentlig försvarare och vill jäva ut åklagaren/förundersökningsledaren som, innan förundersökningen är slutförd, uttalat sig offentligt i skuldfrågan och givit besked om att din klient kommer att åtalas inom kort.

Fråga 2

På senare tid har Lagrådet fått en mer framträdande betydelse och roll i den konstitutionella debatten. Nedan följer fyra påståenden om Lagrådet varav ett är felaktigt, vilket?

- A. Lagrådet är en statlig myndighet.
- B. Lagrådets avgöranden/uttalanden är bindande.
- C. Lagrådet skall vara sammansatt av nuvarande eller förutvarande domare i HD respektive HFD.
- D. Att Lagrådet inte hörts har inte i sig någon inverkan på om en lag skall anses som giltig.

Fråga 3

Nedan följer ett antal påståenden om regeringens självständiga föreskriftsmakt enligt RF. Vilket av de nedan angivna alternativen är riktigt?

- A. Regeringen har ingen självständig föreskriftsmakt enligt RF.
- B. Regeringen kan bara besluta om så kallade verkställighetsföreskrifter.
- C. Regeringen kan besluta om verkställighetsföreskrifter och sådan normgivning som inte tillkommer riksdagen.
- D. Regeringen kan endast besluta de föreskrifter som den fått delegerade till sig av riksdagen.

Fråga 4

Vilket av följande påståenden om normgivningsmakten är korrekt?

- A. Regeringen har ingen s.k. restkompetens.
- B. Regeringen får inte anta normer inom det s.k. lagområdet.
- C. Riksdagen har s.k. restkompetens.
- D. Enligt Regeringsformen finns det inget område inom vilket Riksdagen inte får lagstifta.

Fråga 5

En av dina klienter har i Kammarrätten i Sundsvall förlorat ett skattemål mot allmänna ombudet vid Skatteverket. Din klient överklagade kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen, som dock vägrade prövningstillstånd. Din bedömning är att klienten inte har fått en rättvis rättegång i kammarrätten, eftersom kammarrätten vägrat att överpröva en tveksam rättidsprövning som utförts av Skatteverket. Mot denna bakgrund får du instruktion av din klient att yrka ideellt skadestånd för kränkning av rätten till rättvis rättegång. Vem bör du stämma in som motpart i målet om skadestånd?

- A. Kammarrätten i Sundsvall.
- B. Domstolsverket.
- C. Staten genom Justitiekanslern.
- D. Skatteverket.

Fråga 6

Vilket av följande påståenden är inte korrekt?

- A. Lagstöd krävs för överlämnande av förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning till enskilda individer.
- B. Lagstöd krävs för överlämnande av normgivningskompetens till juridiska personer.
- C. Inom det primära lagområdet (8 kap. 2 § p.2 RF) krävs lagstöd för regeringen att delegera normgivningskompetens till förvaltningsmyndigheter.
- D. Inom regeringens restkompetens krävs inte lagstöd för att delegera normgivningskompetens till förvaltningsmyndigheter, förutsatt att riksdagen inte har lagstiftat om frågan (jfr 8 kap. 8 § RF).

Fråga 7

Med hänsyn till att det svenska styrelseskicket är representativt och parlamentariskt kan de lagar som antas av riksdagen anses representera folkets vilja. Dessa grunder för det svenska statsskicket får konsekvenser för domstolarnas lagprövning. Vilket av följande påståenden är korrekt?

- A. Vid en normkonflikt ska en av riksdagen stiftad lag ha företräde framför grundlag eftersom lagen ger uttryck för folkets vilja.
- B. Vid risk för en normkonflikt ska domstolarna med hjälp av grundlagskonform tolkning undvika att en normkonflikt uppstår.
- C. Om en domstol finner att en föreskrift står i strid med en överordnad författning ska domstolen förklara föreskriften ogiltig.
- D. Svensk grundlag är inte direkt tillämplig i domstol.

Fråga 8

Proportionalitetsprincipen är en för den konstitutionella rätten grundläggande princip. Principens betydelse har utvecklats och fördjupats i och med europarättens inverkan på svensk rätt. Vilket av följande påståenden är felaktigt?

- A. Proportionalitetsprincipen ska bara beaktas av domstolar och förvaltningsmyndigheter.
- B. Proportionalitetsprincipen kommer bl.a. till uttryck i 2 kap. 21 § RF.
- C. För att en vidare proportionalitetsbedömning ska göras krävs att ingreppet är ägnat att tillgodose det avsedda ändamålet.
- D. Proportionalitetsprincipen är reglerad i förvaltningslagen.

Fråga 9

Fördelningen mellan EU:s och medlemsstaternas kompetens regleras i EU-fördragen. EU:s stadga om grundläggande rättigheter är sedan 2009 rättsligt bindande i medlemsstaterna. Vilket av följande påståenden är felaktigt?

- A. EU-stadgan är tillämplig när medlemsstaternas domstolar tillämpar unionsrätten.
- B. EU-stadgan är tillämplig när Europol tillämpar unionsrätten.
- C. EU-stadgan är tillämplig när nationella bestämmelser med anknytning till EU-rätten tillämpas.
- D. EU-stadgan är alltid tillämplig i medlemsstaterna, på samma sätt som Europakonventionen (EKMR).

Fråga 10

Helen Suzman (1917–2009) var under åren 1961–1974 den enda ledamoten i Sydafrikas parlament som aktivt arbetade mot apartheidsystemet. Hon uttalade bl.a. i en uppmärksammas debatt i parlamentet: *“I am proud to acknowledge that I am a liberal who adheres to old-fashioned liberal values such as the rule of law, universal franchise, free elections, a free press, free associations, guaranteed civil rights and an independent judiciary.”* Var någonstans i RF finns den reglering som närmast tar sikte på *“independent judiciary”* inskriven?

- A. 1 kap. 1 § tredje stycket RF.
- B. 2 kap. 11 § andra stycket RF.

- C. 11 kap. 3 § RF.
- D. Någon sådan reglering finns inte inskriven i RF.

Fråga 11

Regeringen styr riket (1 kap. 6 § RF). Vilket av följande påståenden om regeringens styrning är felaktigt?

- A. Ett statsråd och departementschef förordnar sakkunniga och experter i offentliga utredningar som faller inom departementets ansvarsområde.
- B. Ett statsråd och departementschef ger myndigheter som faller inom departementets ansvarsområde specifika uppdrag i årliga regleringsbrev.
- C. Regeringen kan besluta om att statsbidrag ska utgå till trossamfund.
- D. Regeringen kan besluta föreskrifter om verkställighet av lag.

Fråga 12

Vilken av följande slag av tänkbara föreskrifter skulle riksdagen få delegera till regeringen att besluta om?

- A. I vilken utsträckning som en näringsidkares skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål vid konsumentköp bör begränsas.
- B. Hur åldersgränserna för adoption närmare bör bestämmas.
- C. Vilken avgift en fordonsägare ska betala för den årliga besiktningen.
- D. Vilken dag som en av riksdagen bestämd folkomröstning om huruvida Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato ska hållas.

Fråga 13

En proportionalitetsbedömning ska som utgångspunkt göras i tre led (jfr HD dom 9 oktober 2018 i mål T 1523-17 "Parkfastigheten" och RÅ 1999 ref. 76 "Barsebäcks kärnkraftverk"). I vilken ordning görs bedömningen?

- A. 1) Ändamålsenlighet
2) Nödvändighet
3) Proportionalitet i strikt mening
- B. 1) Laglighet
2) Nödvändighet
3) Ändamålsenlighet
- C. 1) Ändamålsenlighet
2) Nödvändighet
3) Laglighet
- D. 1) Proportionalitet i strikt mening
2) Ändamålsenlighet
3) Nödvändighet

Fråga 14

Flera statsråd i regeringen har under den senaste veckan argumenterat för att en särskild krigsförbrytartribunal ska inrättas i Syrien/Irak för att döma IS-krigare i förhållande till den strafflagstiftning som gällde där krigsförbrytelserna begicks. Kan några konstitutionella invändningar resas mot denna idé i förhållande till misstänkta svenska medborgare?

- A. Nej.
- B. Ja, i förhållande till 2 kap. 10 § RF.
- C. Ja, i förhållande till 2 kap. 11 § RF.
- D. Ja, i förhållande till 15 kap. RF.

Fråga 15

Skyddet för äganderätten ges i både RF, EKMR och EU:s stadga om grundläggande rättigheter. Vilket av följande påståenden om dessa tre regleringar är felaktigt?

- A. EKMR och EU:s stadga omfattar fler egendomstyper än vad som är fallet med motsvarande skydd i RF.
- B. RF:s äganderättsskydd tillhandahåller en rätt till ersättning vid nyttjandebegränsningar av lös egendom.
- C. Alla tre skyddsmekanismer för äganderätten kan vara tillämpliga i ett och samma ärende/mål.
- D. Samtliga regleringar omfattar även skydd för juridiska personer.

Fråga 16

Enligt tryckfrihetsförordningen är en handling att se som en allmän handling under vissa förutsättningar. Vilken av nedan angivna förutsättningar är inte relevant?

- A. En handling anses som inkommen när den har anlänt till myndigheten.
- B. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är upprättad där.
- C. För att vara en allmän handling måste den avse allmänna angelägenheter.
- D. En handling anses inkommen till myndighet när den kommit behörig befattningshavare till handa.

Fråga 17

Vilket av följande påståenden är korrekt?

- A. Nationella domstolar ska tillämpa en unionsrättslig regel med direkt effekt framför en av riksdagen beslutad motstridig lag.
- B. EU:s stadga om grundläggande rättigheter tillhör den s.k. sekundärrätten.
- C. Högsta förvaltningsdomstolen måste begära förhandsavgörande av EU-domstolen så snart det finns en EU-rättslig fråga som har betydelse i ett mål.
- D. En EU-förordning måste införas i svensk rätt genom av riksdagen beslutade föreskrifter.

Fråga 18

För att förbereda en klients talan behöver du få kopior av handlingar i ett pågående mål i Stockholms tingsrätt i vilket din klient inte är part. Var finns den reglering som ger dig principiell rätt att få kopior av handlingarna?

- A. I rättegångsbalken.
- B. I offentlighets- och sekretesslagen.
- C. I regeringsformen.
- D. I tryckfrihetsförordningen.

Fråga 19

Vilket av följande påståenden om tolkningen och tillämpningen av EKMR är inte korrekt?

- A. EKMR ska enligt Europadomstolen tolkas dynamiskt, d.v.s. i ljuset av samhällsutvecklingen och förändringar i rättsuppfattningen i konventionsstaterna.
- B. EKMR ger den enskilde ett rättighetskydd i relationen mellan stat och individ men har ingen relevans i relationen mellan enskilda rättssubjekt.
- C. När det gäller tolkning och tillämpning av EKMR på områden som rör privatliv och moralfrågor grundar Europadomstolen ofta sina ställningstaganden på en bedömning av om det föreligger en europeisk standard, d.v.s. en enhetlig uppfattning i konventionsstaterna.
- D. Europadomstolen överprövar som huvudprincip inte de nationella domstolarnas bevisvärdering och tolkning av nationell rätt.

Fråga 20

I en rättstillämpningssituation leder din analys fram till att det föreligger en normkonflikt mellan en bestämmelse i TF och en konventionsrättighet i EKMR. Vilket av följande påståenden om hur denna normkonflikt ska hanteras är korrekt?

- A. Rättighetsbestämmelsen i EKMR ska ges företräde om normkonflikten inte kan lösas genom en konventionskonform tolkning av TF.
- B. Normkonflikten får lösas med tillämpning av principerna om *lex posterior* och *lex specialis*.
- C. I första hand ska möjligheten till en konventionskonform tolkning av den aktuella regleringen i TF prövas. Om det då visar sig att det föreligger en genuin normkonflikt ska bestämmelsen i TF ges företräde.
- D. Normkonflikten får hanteras med utgångspunkt från en helhetsbedömning av vilka skyddsintressen som gör sig starkast gällande i det enskilda fallet.

Fråga 21

När används proportionalitetsprincipen?

- A. Enbart när det gäller att bedöma om en begränsning av en rättighet är proportionerlig eller inte.
- B. I alla situationer när det allmänna utövar någon form av makt gentemot en enskild eller ett företag.
- C. När detta anges i den bestämmelse som tillämpas.
- D. Den gäller enbart för de svenska myndigheter som har att tillämpa EU-rätten.

Fråga 22

När blir EU:s stadga om grundläggande rättigheter tillämplig?

- A. Så fort som en rättslig fråga aktualiserar rättighetsskyddet ska stadgan konsulteras och eventuellt tillämpas.
- B. Enbart när Sverige genomför ett EU-direktiv eller annan EU-rättslig lagstiftning ska stadgan beaktas och/eller tillämpas.
- C. När EU-rätten är tillämplig – vilket bl.a. kan bedömas med hjälp av EU-domstolens praxis – och en rättighetsfråga aktualiseras ska stadgan beaktas och vid behov tillämpas.
- D. Den blir tillämplig endast i undantagsfall och det är enbart EU-domstolen som kan ange hur den ska tolkas och förstås.

Fråga 23

I lagstiftningspraxis har man betonat att frågan om en lag är generellt tillämpbar måste bedömas utifrån ett flertal faktorer. En faktor som anges nedan skall bort, vilken?

- A. Hur många personer som lagen potentiellt berör.
- B. Vilket ämnesområde den nya lagen behandlar.
- C. Hur stort geografiskt område den nya lagen träffar.
- D. Hur många gånger den kan tänkas kunna tillämpas.

Fråga 24

Det finns en bestämmelse i RF som innefattar ett antal krav på regler som begränsar rättigheter. Ett av nedanstående krav innefattas inte, vilket?

- A. Ändamålet med begränsningen måste vara godtagbart i ett demokratiskt samhälle.
- B. Rättighetsbegränsningar får inte innebära ett hot mot den fria åsiktsbildningen.
- C. Lagrådet måste ha lämnat begränsningsregeln utan erinran.
- D. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Fråga 25

Vilket av följande alternativ beskriver tillämpningsområdet för 2 kap. 11 § andra stycket första meningen RF?

- A. Grundlagstiftaren har hämtat inspiration från artikel 6 EKMR och hur Europadomstolen tolkat och tillämpat rättigheten – men den svenska regeln (ovan) har en egen självständig betydelse.
- B. Regleringen motsvaras av hur artikel 6 EKMR har tolkats av Europadomstolen.
- C. Den svenska regleringen ska enbart förstås i en svensk rättighetskontext.
- D. Regeln är kopierad från EU:s stadga om grundläggande rättigheter.

Fråga 26

En kommunal tjänsteman, som handlägger bygglovsärenden på delegation, ogillar att en domstol slagit fast att bygglov ska meddelas i ett visst fall och obstruerar mot domstolens dom genom att utan grund vägra ett annat tillstånd som är nödvändigt för byggnationen. Vilken av följande åtgärder är i sammanhanget helt gagnlös?

- A. Väcka enskilt åtal mot den trilskande tjänstemannen för tjänstefel.
- B. Anmäla den trilskande tjänstemannen till JK.
- C. Stämma kommunen på skadestånd.
- D. Överklaga tjänstemannens beslut.

Fråga 27

Högsta domstolens ”klart stöd”-doktrin innebär att:

- A. En svensk domstol ska ha ”klart stöd” i Europadomstolens praxis om domstolen tillämpar principen om fördragskonform tolkning.
- B. En svensk domstol ska ha ”klart stöd” i Europadomstolens praxis om domstolen ska lagpröva med stöd av Europakonventionen.
- C. En svensk domstol ska ha ”klart stöd” i HFD:s eller HD:s praxis när domstolen tolkar en bestämmelse i Europakonventionen.
- D. En svensk domstol som tolkar Europakonvention ska endast ta hänsyn till de domar från Europadomstolen där Sverige var part.

Fråga 28

Vilket av följande påståenden är korrekt?

- A. Riksdagen har ingen mekanism för att kommunicera till EU-lagstiftaren sin syn att ett förslag till ny rättsakt överskrider EU:s kompetens.
- B. Den svenska lagstiftaren anser att EU-rätten går före grundlagen.
- C. Den svenska lagstiftarens syn när det gäller vilket regelverk som har företräde, regeringsformen eller EU-rätten, är samma som EU-domstolens syn om detsamma.
- D. Den svenska lagstiftaren har reglerat förhållandet mellan EU-rätt och den svenska grundlagen i 10 kap. 6 § RF.

Fråga 29

2 kap. 10 § RF och EKMR Artikel 7 täcker till stor del samma område. Vilket av följande påståenden är felaktigt?

- A. 2 kap. 10 § RF gäller i princip skattelagstiftning och straffrättslig lagstiftning.
- B. Artikel 7 har genom praxis tolkats så att det innebär "kvalitetskrav" på strafflagstiftning, i synnerhet krav på förutsebarhet.
- C. 2 kap. 10 § RF gäller endast straffrättslig lagstiftning och lagstiftning om sanktionsliknande avgifter.
- D. Artikel 7 har genom praxis tolkats så att det gäller även vissa sanktionsliknande avgifter.

Fråga 30

Befrielse från att delta i obligatoriska delar av undervisningen kan enligt 7 kap. 19 § skollagen (2010:800) medges av rektor om det finns synnerliga skäl. Rektors beslut kan enligt 28 kap. 9 § överklagas till förvaltningsdomstol.

Låt oss anta att en ny läroplan för grundskolan antas av Skolverket 2019. Den innefattar att man inom ämnet hemkunskap ska klara 15 olika obligatoriska moment för att kunna få godkänt. Ett av dessa är – av någon outgrundlig anledning – att kunna tillreda julsinka. Hösten samma år ansöker 15-åriga Ahmeds vårdnadshavare om att han ska befrias från detta delmoment i undervisningen med hänvisning till familjens religiösa tro. Att hantera griskött är helt enkelt inte tillåtet och Ahmed, som i övrigt har utmärkta studieresultat, riskerar att inte få slutbetyg när han snart ska gå ut 9:an om han inte får befrielse nu. Rektorn har dock förstått att "synnerliga skäl" är juristsvenska för "nästan aldrig" och avslår ansökan. Du är nu ombud för vårdnadshavarna vid deras överklagan. Vilket av följande argument bedömer du har störst möjlighet att nå framgång i detta fall?

- A. Läroplanen är inte en korrekt antagen föreskrift i regeringsformens mening eftersom 1 kap. 11 § skollagen, som medger delegation till regeringen eller myndighet regeringen bestämmer, inte uttryckligen anger att det är just Skolverket som ska få meddela föreskrifter om innehållet i läroplanen.
- B. Eftersom religionsfriheten är absolut i regeringsformen kan inte någon regel som begränsar hur en religion utövas få tillämpas. En regel som den aktuella får alltså inte tillämpas med hänvisning till 11 kap. 14 § RF.
- C. Europakonventionens skydd av religionsfriheten m.m. och den allmänna proportionalitetsprincipen i svensk förvaltningsrätt talar för att anse att kravet på synnerliga skäl är uppfyllt i ett sådant här fall.
- D. Artiklarna 10 och 14 i unionens rättighetsstadga är en del av unionens primärrätt och har företräde framför svenska regler, vilket innebär att skollagens regler inte kan tillämpas när de kommer i konflikt med unionsrätten.

Fråga 31

Småföretagaren Aina vill delta i den julmarknad som kommunen upplåter mark till varje år på en av stadens fotbollsplaner. När hon hör sig för om möjligheterna att få plats informeras hon om att det finns två köer. Dels en vanlig kö där hennes könummer skulle bli 161 och där det verkar vara utsiktslöst att få plats på marknaden, dels en kö för företag som skänker en slant till kommunens lekparkprojekt, där varje 1000-lapp ger 10 kö-poäng och den med flest poäng får plats först. Alla i den senare kön får sina platser före det att kommunen delar ut platser till de som står i "gratis-kön". Aina tycker det verkar konstigt att kommunen ska få göra på detta sätt och vänder sig därför till en advokat – dig. Du anser mycket riktigt att kommunens agerande är tveksamt. Varför?

- A. Kommunen saknar lagstöd för att upplåta mark till näringsidkare på detta sätt och det strider alltså mot legalitetsprincipen, se t.ex. 1 kap. 1 § tredje stycket RF.
- B. Kommunens agerande innebär en olikbehandling av näringsidkare enbart beroende på om dessa "frivilligt" vill stödja ett kommunalt byggprojekt. Detta är enligt 1 kap. 9 § RF både osakligt och stridande mot likabehandlingsprincipen.
- C. Kommunens agerande innebär en inskränkning av Ainas näringsfrihet som inte kan anses införd för att skydda angelägna allmänna intressen, utan snarare för att gynna kommunen ekonomiskt. Agerandet strider alltså mot 2 kap. 17 § RF.
- D. Artikel 14 i Europakonventionen innebär bl.a. ett skydd mot olikbehandling p.g.a. förmögenhet. Kommunens agerande innebär i praktiken att rika företagare ges företräde framför de som det går skalt för. Det är oförenligt med konventionen och därmed stridande mot 2 kap. 19 § RF.

Fråga 32

I den allmänna debatten framförs allt oftare krav på att det införs ett förbud mot rasistiska organisationer i Sverige. Många debattörer verkar för ett sådant förbud, inte minst för att det skulle markera att samhället tar avstånd från dylika idéer. Man vill dessutom slippa se nazister utnyttja sin demonstrationsfrihet och skrämja vanligt folk. Demokratin måste – menar dessa – kunna försvara sig mot dem som vill avskaffa den. De menar att ett förbud kan införas i vanlig lag (BrB) och då slipper man dessa organisationers öppna verksamhet. Andra är skeptiska till ett förbud mot sådana organisationer. De menar dels att det empiriskt inte verkar som att rasism och nazism avtar bara för att man har ett sådant förbud, Tyskland och Frankrike tas som exempel. Det finns en risk för att verksamheten istället endast "går under jorden". Dels menar de att det finns juridiska argument som talar mot ett förbud. Vilka av dessa argument kan det vara som "skeptikerna" avser?

- A. Ett generellt förbud mot rasistiska organisationer vore en inskränkning av föreningsfriheten och den kan inte begränsas i vanlig lag enligt reglerna i 2 kap. RF.

- B. Ett sådant förbud skulle strida mot grundlag eftersom det skulle vara ett förbud som inskränker yttrandefriheten och som enbart införs på grund av en viss politisk åskådning, 2 kap. 21 § RF.
- C. Ett sådant förbud skulle stå i strid med 1 kap. 2 § RF, där det framgår att även nazister (och andra obehagliga typer) ska behandlas med respekt för lika värde och frihet.
- D. Ett sådant förbud kan visserligen införas i vanlig lag, men det skulle som utgångspunkt inte hindra nazister från att demonstrera. Då måste också RF ändras.

Fråga 33

Du företräder en EU-medborgare som anklagas för att i strid med kommunala föreskrifter – utfärdade med stöd av ordningslagen (1993:1617) 3 kap. 8 § – ha stört allmän ordning genom att tiggga pengar vid ingången till en galleria. Hon har därför ålagts att betala penningböter i enlighet med 3 kap. 22 § andra stycket. Du noterar att i ordningslagens 3 kap. anges dels att kommunen (efter delegation från regeringen) får meddela de föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats (8 §), dels att sådana föreskrifter inte får lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet (12 §). Delegation från regeringen till kommunerna finns i en förordning. Vilket av följande argument är enligt din bedömning det bästa för att angripa beslutet om böter?

- A. Föreskrifterna om tiggeriförbud i kommunen inskränker på den fria rörligheten enligt EU:s stadga om grundläggande rättigheter och kan därför inte tillämpas.
- B. Föreskriften om tiggeriförbud är oproportionerlig eftersom kommunen inte kunnat visa att tiggarna faktiskt stört allmän ordning genom sitt beteende.
- C. Föreskriften om penningböter är en sådan föreskrift om straff där man inte bör delegera ansvaret för att bestämma vad som ska straffas till en kommun, även om det formellt går.
- D. Föreskriften om tiggeriförbud är oproportionerlig eftersom den utgör en onödig inskränkning i den enskildes frihet; allt tiggeri kan inte automatiskt anses utgöra en störning av allmän ordning.

Fråga 34

Du driver ett mål i förvaltningsdomstol åt en klient från Dalarna som gäller förvärv av jordbruksfastigheter i samma område. Enligt den reglering som gäller (och som vi inte går in på här) måste man få tillstånd av Jordbruksverket för att få förvärva den typ av fastighet som det är fråga om. Myndigheten har dock beslutat att inte ge sådant tillstånd. Efter överklagande till både förvaltningsrätt och kammarrätt – och 18 månaders processande – så ändrar kammarrätten till sist beslutet. Däremot beviljar domstolen inte din klient ersättning för rättegångskostnader om cirka 150 000 kr, utan avslår denna begäran med hänvisning till att den inte lagligen kan beviljas. Du funderar på att överklaga i denna del och det bästa argumentet du kan hitta är då:

- A. I regeringsformens reglering av en rättvis rättegång i 2 kap. 11 § måste ligga att en enskild som fört en tvist mot staten och vunnit denna ska få ersättning för sina kostnader. Annars blir rätten till domstolsprövning av myndighetsbeslut i för hög grad beroende av enskildas ekonomiska förhållanden för att man ska kunna säga att grundlagens krav iakttas. Kammarrätten kan alltså direkt med stöd av RF döma ut ersättning.
- B. Enligt unionsrätten – både rättsprinciper och det som följer av Stadgan – så ska enskilda få ett effektivt skydd av sina rättigheter och möjligheter. En reglering som gör det helt beroende av hur förmögen en person är, blir då inte förenlig med den etablerade rättsskyddsprincipen och måste, som all nationell rätt som står i strid med EU-rätt, vika för unionsrättens krav. Kammarrätten kan direkt med stöd av unionsrätten döma ut ersättning.
- C. Europakonventionens artikel 6 ger en rätt till en rättvis rättegång vid bl.a. utövandet av civila rättigheter. Jordbruk är en ekonomisk verksamhet som skyddas av detta begrepp. Konventionen kräver bl.a. "equality of arms" för att en rättegång ska anses ha genomförts rättvist och i detta måste ligga att båda parter ska kunna få ersättning för sina kostnader. Något konkret rättsfall från Europadomstolen som anger precis detta finns inte, men kammarrätten bör kunna utveckla tolkning av konventionen på egen hand utan något sådant "klart stöd" från Strasbourg och alltså döma ut ersättning.
- D. Kammarrättens argument att den inte har lagstöd – vilket visserligen är korrekt – duger inte för att avslå begäran om ersättning. Det gäller här inte en fråga som är ingripande eller betungande visavi den enskilde och något analogiförbud finns därför inte såsom i straffrätten. Kammarrätten står därför fri att med tillämpning av allmänna processregler i t.ex. 18 kap. rättegångsbalken – eventuellt tillämpat "konventionskonformt" – döma ut ersättning till den vinnande sidan.

Fråga 35

Vilket av följande påståenden om rätten enligt art. 3 EKMR – att inte utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning – är felaktigt?

- A. Den i art. 3 skyddade rättigheten är en absolut rättighet.
- B. Förnedrande behandling som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde kan bl.a. gälla förhållanden i häkten och fängelser såsom oacceptabla sanitära förhållanden, långvarig placering i isoleringscell och frånvaron av möjlighet till motion eller en kombination av sådana förhållanden.
- C. Bestämmelsen i art. 3 kan under inga omständigheter bli tillämplig i en situation där någon utsätts för en risk för att utsättas för tortyr eller annan omänsklig behandling eller bestraffning, i ett annat land än i konventionsstaterna.
- D. Art. 3 innefattar enligt Europadomstolens praxis även en positiv förpliktelse för konventionsstaterna att ge enskilda ett rättsligt skydd i den horisontella relationen mellan enskilda rättssubjekt, mot sådan behandling som strider mot art 3.

Fråga 36

Skogsstyrelsen har utfärdat en vägledning med det legitima syftet att påverka en viss skogsägares agerande vid en skogsavverkning. Vägledningen innehåller dock inga regler som skogsägaren måste följa. Vilket av följande påståenden om vägledningen är felaktigt?

- A. En sådan vägledning kan ha vissa faktiska verkningar och kan därför i vissa fall överklagas till domstol.
- B. En sådan vägledning är ett uttryck för myndighetens s.k. faktiskt handlande.
- C. En sådan vägledning har tillkommit vid handläggningen av ett ärende.
- D. Det spelar ingen roll hur ett sådant dokument rubriceras för frågan om överklagbarhet.

Fråga 37

Endast ett av följande exempel innehåller normer enligt RF korrekt listade på fyra olika nivåer och ordnade i fallande ordning räknat från högsta till lägsta. Vilket?

- A. Regeringsformen – Successionsförordningen – Offentlighets- och sekretesslagen – Offentlighets- och sekretessförordningen.
- B. Regeringsformen – Offentlighets- och sekretesslagen – Offentlighets- och sekretessförordningen – Regeringskansliets värdegrund.
- C. Regeringsformen – Regeringskansliets värdegrund – Offentlighets- och sekretessförordningen – Länsstyrelsens i Gotlands län tillfälliga föreskrifter (09FS 2018:03) om eldningsförbud.
- D. Successionsförordningen – Offentlighets- och sekretesslagen – Offentlighets- och sekretessförordningen – Länsstyrelsens i Gotlands län tillfälliga föreskrifter (09FS 2018:03) om eldningsförbud.

Fråga 38

Vilket av följande påståenden om den enskildes rätt till skadestånd från svenska staten på grund av kränkningar av mänskliga rättigheter är felaktigt?

- A. Det finns både en reglerad och en oreglerad sådan rätt.
- B. JK:s praxis är belysande för att få förståelse för när skadestånd kan utgå liksom vilka nivåer som staten frivilligt betalar ut.
- C. Sådana skadestånd bestäms enbart utifrån hur Europadomstolen har bedömt motsvarande frågor.
- D. Rätten till skadestånd på grund av kränkningar av rättigheterna i 2 kap. RF är under utveckling.

Fråga 39

Vilket av följande påståenden avseende yttrandefriheten enligt art. 10 EKMR är inte korrekt?

- A. Art. 10 skyddar också yttrandefriheten i reklambudskap.
- B. Vid en avvägning mellan yttrandefrihetsintressena i art. 10 och individers integritet och rätt till privatliv i art. 8, presumeras yttrandefrihetsintressena väga tyngre.
- C. Konventionsstaterna har en bedömningsmarginal vad gäller vilka yttrandefrihetsinskränkningar som är tillåtna enligt EKMR.
- D. Yttrandefrihetsskyddet i art. 10 EKMR omfattar även yttranden som kränker, chockerar eller stör staten eller någon del av befolkningen.

Fråga 40

NJA 2018 s. 743 är en prejudicerande dom som alla advokater och blivande advokater måste känna till. Domen, som rör den nya lagstiftningen om straff för grova vapenbrott, lägger fast ett antal principer och gränser för domstolarnas lagprövningsskyldighet vid bristfällig bredning av ett lagstiftningsärende. Vilket av följande påståenden är felaktigt?

- A. Av betydelse vid lagprövningen är att beredningskravet inte är närmare preciserat i regeringsformen.
- B. Brister vid bredningen måste för att få betydelse vid lagprövningen vara väsentliga.
- C. Normkontrollen är fördelad mellan flera olika instanser med delvis skilda uppgifter och tar sikte på olika skeden av lagstiftningsarbetet, från förhandskontroll av lagen som helhet till efterhandsprövning vid tillämpning av en föreskrift i ett enskilt fall.
- D. Justitieråd som tidigare varit chefstjänstemän i regeringskansliet eller som har pågående utredningsuppdrag för regeringskansliet bör normalt inte delta i Högsta domstolens bedömning av om regeringens beredning av ett lagförslag uppfyller kraven i regeringsformen.